

Asia: VN/2801/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Laki jätelain muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

15 §. Jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuus

Lakeuden jätelautakunta pitää esitystä kannatettavana, erityisesti pykälään lisättyä yleistä velvollisuutta lajitella jätteet. Tähän saakka yhdyskuntajätteiden kierrätysastetta on pyritty nostamaan lainsäädännöllisin keinoin erityisesti kotitalouksiin kohdistuvien velvoitteiden kautta. Kuten esityksen nykytilan arvioinnissakin todetaan, Suomessa syntyvästä yhdyskuntajätteestä arviolta 55–65 % syntyy kotitalouksissa, ja 35–45 % hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa. Kun Suomen kansalaisia on koskettanut kotonaan erilliskeräysvelvoite jätehuoltomääräysten kautta, on taas esimerkiksi työpaikalla voinut olla hyvinkin eri tapa jätteiden lajittelun suhteen tai jopa lajittelumahdollisuus on mahdollisesti puuttunut kokonaan. Tämä on saattanut vaikuttaa kotitalouksissakin tehtävään lajitteluun, koska koko ketju ei ole toiminut ja asukas ei ole välttämättä kokenut kotitalousjätteen lajittelua sen vuoksi merkitykselliseksi. Velvoitteella yhdenvertaistetaan eri toimijoiden lajitteluelvoite yhdyskuntajätteissä.

Kun lajittelumahdollisuus on tarjottu lähellä käyttäjää, on se tuonut hyviä tuloksia. Lakeuden jätelautakunnan kahdeksan kunnan toimialueella (134 0000 asukasta) jäteanalyysin tulos vuodelta 2025 kertoi, että keittiössä muodostuvan biojätteen määrä poltettavan jätteen seassa oli enää 8,9 prosenttia. Mikäli biojätteeseen lasketaan myös poltettavassa jätteessä oleva haravointijäte ja lemmikkien kuivikkeet, biojätteen osuudeksi tulee 14,9 prosenttia. Koko toimialueen kotitaloudet eivät olleet vielä biojätteen erilliskeräyksen tai vaihtoehtoisesti omaehtoisen kompostoinnin piirissä 2025 jäteanalyysin suorittamishetkellä. 2026 keväällä alueella on erilliskeräysvelvoite biojätteelle kaikissa kotitalouksissa.

Lisäksi Lakeuden jätelautakunta haluaa tuoda esiin jätetiedon alueellisen laskennan mahdollistamisen tärkeyden. Tiedottamisen ja neuvonnan panostamisen todentaminen sekä kunnallisella että muilla yhdyskuntajätteen tuottajilla olisi mahdollista, mikäli jätetiedot saisi laskettua alueellisesti kierrätysasteeksi. Tämä kannustaisi kaikkia osapuolia jatkamaan työtä erilliskeräysasteen nostamiseksi.

Lakeuden jätelautakunta pitää hyvänä kiertotalouden edistämisen näkökulmasta lisäystä erilliskerätyn jätteiden toimituksesta käsittelyyn, jossa mahdollisimman suuri osa siitä valmistellaan mahdollisimman korkealaatuiseen uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen. Kohta saattaa kuitenkin olla vaikea valvojan viranomaisen näkökulmasta, vaati erityistä perehtymistä laajasti erilaisiin materiaaleihin.

15 c §. Kielto kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä energiajätteenä

Lakeuden jätelautakunta näkee kiellon kannatettavana. Ilman kieltoa ehdotettu velvoite lajitella jätteet ei toteutuisi.

21 a §. Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus

Jätehuoltoviranomainen on sisällyttänyt jo vuosia jätehuoltomääräyksissään kiinteistön haltijan tiedottamisvelvoitteen kohdan niille tahoille, joita kunnalliset jätehuoltomääräykset koskevat; ”43 § Tiedottamisvelvoite. Kiinteistön haltijan on tiedotettava kiinteistön asukkaille ja kiinteistöllä työskenteleville näiden jätehuoltomääräysten mukaisista jätehuollon lajittelu-, keräys- ja kuljetusjärjestelyistä sekä seurattava jätehuollon toteutumista kiinteistöllä.”

Jätelautakunta näkee kannatettavana, että jatkossa kaikilla kiinteistön haltijoilla on tiedonjakovelvoite riippumatta jätehuollon järjestäjätahosta.

Kunnalliset jäteyhtiöt tarjoavat jo kattavasti lajitteluohjeita eri muodossa, myös jätekatoksiin kiinnitettäväksi. Ohjeita ja jätekatostauluja on jaettu isännöitsijöille. Säädöksen velvoite lajitteluohjeistuksesta ei nähdä kuormittavan tämä vuoksi taloyhtiöitä nykyistä enempää. Sen sijaan uutena tulee myös velvollisuus valistaa lajittelun vaikutuksesta jätehuollon kustannuksiin nähden. Jätelautakunnalla ei ole tietoa, onko tällaista tietoa ollut saatavilla aiemmin esimerkiksi taloyhtiön asukkailla. Jätelautakunta näkee hyvänä, että asukkailla olisi tieto siitä, että esimerkiksi jäteastioiden ulkopuolelle jätetyt jätteet aiheuttavat lisäkustannuksia taloyhtiöille ja kustannukset vaikuttavat osaltaan asukkaiden vastikkeisiin. Koska jätehuollon kulut ovat taloyhtiöissä pienet muuhun kokonaisuuteen verrattuna, ei mahdollisesti jätehuollon lisämaksuista (ylimääräiset jätteet) tai lajittelun onnistumisen kautta pienemmistä jätehuoltokuluista ole mahdollisesti ollut saatavilla tietoa asukkailla.

21 b §. Jätehuoltopalveluiden laatuvaatimukset ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuus

Lakeuden jätelautakunta pitää ehdotusta hyvänä. Ehdotus lisää jätehuollon järjestämisen tasapuolisuutta, sillä kunnilla on osoitettu jo vastaavat vastuut jätelaissa toimintansa suhteen.

22 §. Valtion viranomaiset

-

57 §. Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus

Lakeuden jätelautakunta pitää esitystä kannatettavana, erityisesti jakelijan aktiivista tiedottamisvelvoitetta kuluttajien tietoisuuden lisäämiseksi. Uudelleenkäyttö- ja korjausmahdollisuuksien tiedottaminen tulee myös olla aktiivista.

93 §. Jäteneuvonta ja -tiedotus

Lakeuden jätelautakunta pitää kirjauksia kannatettavina. Esityksen sisältö täyttynee nykyiselläänkin laajasti kuntayhtymien ja kunnallisten jäteyhtiöiden toimesta.

Mikäli valtioneuvoston asetuksella säädetään jäteneuvonnan ja tiedotuksen rahoituksen vähimmäismäärästä ja laskentaperusteista, tulee ensiksi kattavasti selvittää nykyinen rahoituksen taso kunnallisissa jäteyhtiöissä ja kuntayhtymissä. Lakeuden jätelautakunta on huolissaan, voisiko vähimmäismäärän osoittaminen asetuksessa johtaa siihen, että vähimmäismäärän katsotaan olevan riittävä yleinen taso.

Kuten aiemmassa kohdassa (15 §), Lakeuden jätelautakunta haluaa tuoda esiin jätetiedon alueellisen laskennan mahdollistamisen tärkeyden. Tiedottamisen ja neuvonnan panostamisen todentaminen sekä kunnallisella että muilla yhdyskuntajätteen tuottajilla olisi mahdollista, mikäli jätetiedot saisi laskettua alueellisesti kierrätysasteeksi. Tämä kannustaisi kaikkia osapuolia jatkamaan työtä kierrätysasteen nostamiseksi.

100 §. Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

Jätelautakunta pitää säädösehdotusta kannatettavana. Säädös varmistaa erityisesti vaarallisten jätteiden (akut ja paristot) asianmukaisen jätehuollon. Säädöksessä olisi ollut tarpeen huomioida kiertävät usean kunnan alueen ulottuvat keräyskampanjat ja kuluttajien on voitava varmistua, että niissä kerätty jäte käsitellään jätelainsäädännön mukaisesti.

121 §. Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

-

122 §. Tiedonsaantioikeus

-

124 §. Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

Lakeuden jätelautakunta pitää esitystä periaatteessa kannatettavana, mutta nostaa esiin huolensa valvovan viranomaisen työtaakan kasvusta. Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisen työmäärä lisääntyisi merkittävästi hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvän jätteen erilliskeräysvelvoitteiden valvonnassa. Valvontaresurssien riittävyyden turvaaminen todennäköisesti edistäisi kierrätysasteen nousua. Uusien velvoitteiden asianmukainen hoitaminen edellyttää valtion riittävää rahoitusosuutta kunnille. Lisäksi valvontaa varten tulee olla olemassa rekisteri, jotta valvonta on yhdenvertaista ja kattavaa. Tällaista rekisteriä ei ole olemassa ja sen perustaminen ei voi olla kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten vastuulla. Lisäksi neuvontaa tulee olla saatavissa

kattavasti, valvonta ei tule olla ensisijainen keino edistää hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvän jätteen erilliskeräysvelvoitteiden toteutumista.

Voimaantulosäännös

-

Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Lakeuden jätelautakunta pitää esitystä kannatettavana.

Muuta huomioitavaa

Mahdolliset muut huomiot hallituksen esitysluonnokseen

-

Laitila Jenni
Lakeuden jätelautakunta